

Sivhauk *Circus aeruginosus*

Global utbredelse

Nominatunderarten av sivhauk forekommer over store deler av Europa. I vest er utbredelsen til dels noe oppstykket og fragmentarisk. Basisområdet ligger i de østlige deler av Vest-Palearktisk. Derfra fortsetter utbredelsesområdet i et bredt belte østover til Stillehavet. En rekke underarter, til sammen 7, finnes i Afrika, Asia, Australia og Stillehavsområdet.

Norsk utbredelse og habitatvalg

Sivhauken er en nykommer i Norges fuglefauna. Den kan karakteriseres som en vanlig sjeldenhet som nå opptrer årvisst, men fremdeles fåtallig og spredt i lavlandet i Sør-Norge. Hyppigst forekommer den på Sørvestlandet, særlig på Lista og Jæren. Også på Østlandet er den en ganske hyppig gjest, kanskje særlig i lavlandet rundt Oslofjorden og enkelte steder i Telemark. Enkelte omstreifende individer observeres stundom også i innlandet, f.eks. Dokkadeltaet i Oppland. Mer spredt opptrer den langs kyststrøkene av Vestlandet til og med Trøndelag. Lengst mot nord er den påvist i Pasvik i Finnmark.

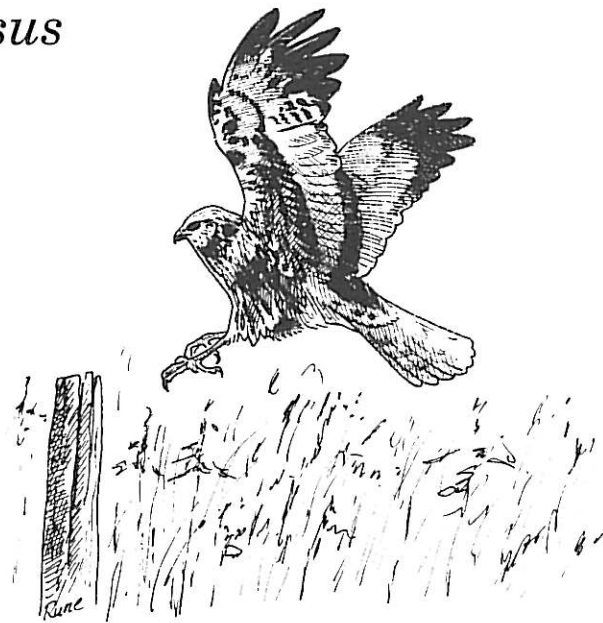
Med sikkerhet er sivhauk kun funnet hekkende på to lokaliteter i Sør-Norge.

Større våtmarksområder, helst næringsrike vann med store og frodige skoger av taker og siv er sivhaukens viktigste tilholdssteder i Norge som ellers i Europa. Brakkvannsområder, f.eks. i tilknytning til elvedeltaer har også vist seg å være velegnede leveområder. Som jaktområder, både i hekketiden og under trekket, benytter sivhauken gjerne åpne myrer og utmarksområder, f.eks. fuktig lyngmark. Ellers brukes ofte både dyrket mark og annen kulturmark omkring våtmarkene til næringssøk.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Inntil 1950 var sivhauk bare påtruffet (skutt) i Norge et par ganger i forrige århundre. Utover i 1950- og 1960-årene ble den registrert stadig hyppigere i kystområdene fra Vestfold til Rogaland. Trolig har dette sammenheng med økende ornitologisk aktivitet. Bestandsutviklingen lengre sør i Europa var nemlig på dette tidspunkt fremdeles negativ til tross for at arten var blitt fredet i en rekke land. Den negative tendensen ble så henimot midten av 1970-årene omsnudd til en nesten uforklarlig og forbløffende sterk bestandsøkning i Nord-Europa. Denne positive bestandsutviklingen ble ganske snart også registrert i Norge. I 1975 ble sivhauken således funnet hekkende for første gang på en lokalitet i Vest-Agder (Olsen 1976).

De første årene hekket sivhauken årvisst og med forholdsvis god hekkesuksess. De senere år har de fleste hekkforsøkene vært mislykket. Blant annet skyldes dette trolig også reirplyndring og forstyrrelser. Sivhauken observeres for øvrig årvisst i hekketiden flere steder både på Jæren og på andre velegnede hekkelokaliteter i lavlandet i Sør-Norge. Til tross for dette synes fremdeles ikke sivhauken å ha fått ordentlig fotfeste her til lands. Det er imidlertid

nylig (1990) påvist hekking i et nytt område i Sør-Norge. Forhåpentligvis vil sivhauken etter hvert klare å bygge opp en levedyktig hekkebestand også her i Norge.

Hekkebiologi

Pardannelsen synes å skje ganske raskt etter at sivhaukene er tilbake om våren. Paret eksponerer seg ofte ganske mye den første tiden av hekkefasen. Av og til kan fuglene, nesten på våkemaner, kretse i vide ringer og la seg stige med termiske luftstrømmer høyere og høyere før de lar seg falle i stup ned mot hekkeområdet igjen og fortsetter sin flukt lavt over rørslogen. Reiret plasseres på en liten plattform av kvister og plantemateriale midt ute i sivskogen. Mens hunnen ruger og i den tidligste ungefase er det hannen som jakter og overbringer byttet ved reiret. Oftest skjer dette ved at hunnen går på vingene og møter hannen. Selve overleveringen av byttet skjer i luften. Menyen utgjøres både av diverse småkryp og frosk samt smågnagere og fugl av varierende størrelse.

Under rugefasen og mens ungene er små, kan sivhauken være forbausende anonym og eksponerer seg forholdsvis lite og kortvarig ved hekkelokaliteten. Ungene blir vanligvis flygedyktige i første halvdel av august.

Trekkforhold

Sivhauken er tidligst observert på Jæren 22.3 (1959). Det vanligste er dog at den ankommer Norge fra midten av april og utover i mai. Sivhauken opptrer langt mer tallrik om våren enn om høsten. Dette har trolig sammenheng med forlenget vårtrekk. Et flertall gjelder unge fugler, noe som lett lar seg registrere på grunnlag av draktkarakterene.

Høsttrekket foregår i siste halvdel av august og begynnelsen av september. Enkeltindivider sees så sent som i oktober og i ekstreme tilfeller i november, f.eks. på Lista 15.11.1989.

Trekkretningen om høsten er sørvest og går via Frankrike og Spania. Vinterkvarteret antas å være i Afrika sør for Sahara.

Kåre Olsen

Sivhauk *Circus aeruginosus*

- 1 ● Konstatert hekking
- 1 ● Sannsynlig hekking
- 9 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad (kart): 50 x 50 km
(antall B-, C- og D-koder henviser imidlertid til 10 x 10 rutene arten er påvist i)

